

kao da mu džin izbija na pore umesto znoja, a sa malo mašte moglo se zamisliti da su mu suze u očima čisti džin. No iako je bio pri piću, videlo se da trpi neki istinski i nepodnošljivi jad. Onako mali, Winston shvati da se starcu upravo desilo nešto neoprostivo i nepopravljivo. Učini mu se još i da zna šta je to. Bio je poginuo neko koga je starac voleo, možda njegova mala unuka. Starac je svakih nekoliko minuta ponavljao:

"Nismo trebali da im verujemo. Rek'o sam ja da nismo trebali, je l' se sećaš? Eto sad šta se desilo. Ma govorio sam ja uvek, nismo trebali da verujemo tim dripcima."

Ali kojim to dripcima nije trebalo da veruju Winston se više nije sećao.

Otrpili u to vreme, rat je doslovno trajao bez prekida, mada, strogo uzev, nije uvek bio u pitanju isti rat. Nekoliko meseci tokom njegovog detinjstva, u samom Londonu je bilo zapletenih uličnih perioda, reći ko se borio protiv koga u ovom ili onom trenutku, bilo je potpuno nemoguće, jer nijedan zapis, i nijedna reč, nisu pominjali bilo kakvo opredeljenje sem postojećeg. Trenutno je, 1984. godine (ako je godina zaista bila 1984), Okeanija bila u ratu sa Evroazijom a u savezu sa Istazijom. Nikad i nigde, ni privatno ni javno, nije se priznavalo da su ove tri sile ikad bile drugačije svrstane. U stvari, kao što je Winston vrlo dobro znao, bilo je prošlo smao četiri godine otkako je Okeanija bila u ratu sa Istazijom a u savezu sa Evroazijom. No to je samo bio mali, krišom čuvani podatak koji je Winston držao u glavi jer još nije umeo da dobro kontroliše svoje pamćenje. Zvanično, do te promene partnera nikad nije došlo. Okeanija je momentalno bila u ratu sa Evroazijom: dakle Okeanija je oduvek bila u ratu sa Evroazijom. Trenutni neprijatelj je uvek predstavljao apsolutno zlo, a iz toga je proizlazilo da je bilo kakva nagodba s njim, bilo u prošlosti ili u budućnosti, nemoguća.

Stravično je to, pomisli on po desethiljaditi put dok je s mukom zabacivao ramena (držeći ruke na kukovima, sad su svi opisivali telom krugove, pokrećući se samo od pojasa naviše; ta je vežba navodno bila dobra za mišiće leđa) -stravično je to što sve to može i biti istina. Ako Partija može da gurne ruku u prošlost i kaže za ovaj ili onaj događaj: to i to se uopšte nije desilo, tako šta je svakako užasnije od mučenja i smrti.

Partija je govorila da Okeanija nikad nije bila u savezu sa Evroazijom. On, Winston Smit, zna da je Okeanija bila u savezu sa Evroazijom pre svega četiri godine. Ali gde to saznanje postoji? Samo u njegovoj svesti, koja će u svakom slučaju za kratko vreme biti uništena. A ako svi prihvataju laž koju Partija nameće - ako svi zapisi pričaju istu priču - onda laž prelazi u istoriju i postaje istina. Ko kontroliše prošlost, glasila je parola Partije, kontroliše budućnost; ko kontroliše sadašnjost, kontroliše prošlost. A ipak se prošlost, iako po prorodi izmenjiva, nije ni izmenila. Sve što je istina danas, istina je od prapočetka do večnosti. Stvar je bila vrlo prosta. Potreban je bio samo beskrajan niz pobeda nad svojim pamćenjem. to se zvalo kontrola nad stvarnošću; na Novogovoru dvosmisao.

"Na mestu voljno!" kresnu instruktorka, nešto dobrodušnije.

Winston opusti ruke niz slabine i polako napuni pluća vazduhom. Misao mu se izgubi u lavirintskom svetu dvomisli. Znati i ne znati, biti svestan potpune istinitosti izgovarajući pažljivo konstruisane laži, imati istovremeno dva mišljenja koja su se međusobno isključivala, znajući da su protivrečna a ipak verujući u oba; služiti se logikom protiv logike, odbacivati moral zahtevajući ga, verovati da je demokratija nemoguća a da je Partija čuvar demokratije; zaboravljati sve što je trebalo zaboraviti a onda to ponovo vratiti u pamćenje u potrebnom trenutku pa ga zatim smesta ponovo zaboraviti; i pre svega, istom postupku podvrgnuti i sam taj postupak. To je bila vrhunska finesa: svesno se dovesti u stanje nesvesnosti, a onda, postati nesvestan upravo izvršenog čina samohipnoze. Čak i sama reč dvosmisao, da bi se shvatila, zahtevala je upotrebu dvomisli.